

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENG EDELMÉVEL.

Nro 12.

Költ Bétsbenn, Kis-Álfszony Havának (Augustusnak)
9-dik napján 1799-dik Efstendőbenn.

Béts.

Ma hét és nyóltz óra között akasztaték
fel az a' Katona, kiről a' múlt postánn emlé-
keztünk. Káplár volt a' Nádasdy Regementé-
benn. A' neve Valkovits Mihály. Egészsz
nap fog függeni, a' Belső Városnak Schotten-
thor és Burgthor nevezetű Kapui között lévő tér-
ségenn, melly, az Exekutzió alkalmatosságával
rakva vólt sok ezer meg ezer Nézőkkel. A' füg-
gő Bűnös' mejjére egy tábla van akasztva illy
rá-írással: Landesverraether (Haza-áruló).

N

Mántuának fizesztés vizsza-nyeréséért, egész fénységű ceremóniával tartatott itt tegnap ügyük durrogási között, a' háláadó Isteni tisztelet.

A' Mántuai Fr. Komendáns Osztyá Vezér Foissac-Latour, furtsázkodni akart az alkubann, melly mellett által adta H. T. M. Kray Hazánkfiának Mántuát: mert ámbár az első Tzikkelyre adott feleletbenn meg vólt határozva, hogy maga a' Frantzia Komendáns és a' több Fő-Tíztek, fogásunkbann maradnak 3 Hónapig, 's azután kísérodnek vizsza a' Fr. földre olly feltétellel, hogy ne szolgálhassanak addig, a' Cs. K. Felség 's ennek Frigyesei ellen, mig ki nem tserélődnek: mindazáltal az utolsó Tzikkelyt így tette fel: „A' Generálisok és más Tíztek, kik egy részét a' magok vagyonyoknak vizsza-akarják küldeni a' Fr. földre, el küldhetik azt, egygyütt a' Garnizonnal (t. i. az Őrizetbéli Köz-emberekkel és Al-Tíztekkel), ha egyébaránt Gen. Kray, a' ki esméri a' valóságos katonai érdemet, reá nem gondollya magát, hogy a' Generálisoknak 's Tízteknek is meg-engedje, szintúgy mint a' Garnizon' több Tagjainak a' magok betsületekbe kötött fogadássokra való vizsza-térést Fr. Országba. — — Gen. Kray, az Olasz Országi győzedelmeink első fundamentominak meg-vetője, nem hagyta magát az illy édesdedenn hangzó szók által meg-tántoríttatni; hanem tsak azt válaszolta, hogy már ezen Tzikkelyre is meg van feelve, az első Tzikkelyre adott feleletbenn.”

H. T. M. Kray a' Néh. Hg. Elzterházy Antal Reg—e' Tulajdonossává neveztetett Ő Felségétől.

Hertzeg Lichtenstein János Generálist, a' Fr. Vezér Macdonald ellen való tusakodásbann tetézett Vitézi érdemeiért, Generál-Májorságból Feldmarschalllieutenántságra méltóztatott emelni Fels. Urunk.

Gróf Dietrichstein, a' ki már Pétersburgba 's Berlinbe is járt minisztériális Követségekbenn: az Olasz-Országi Orosz Sereghez ment; 's annál is fog maradni akkor is, ha bé megy az Fr. Országba.

Hadi Környülállások.

(Külföldi Tudósítások szerént)

I. Német Birodalmiak.

A' Pruszsiai Királyról több rendbéli Tudósításokból olvassuk: hogy Rendkívülvaló Követi ranggal szándékozik Bétsbe káldeni Bárho Jacobi-t, igen nyomos dologbann.

Regensburgból Júl. 24-dikénn: — „A' Fr. Követek meg-ölettetéséről való tanátskozás, elhalasztódott még Júl. 22-dik napjáról, Júl. 29-dikére; minthogy a' Hannoverai (Angliai) Követ, ki még nem érkezett ide vissza Münchenből, új Utasításokat vár a' maga Fejedelmétől. Várnak a' Pruszsus és más Valasztó-Hertzegi 's Hertzegi Miniszterek is.

2.) Olasz Országiak.

Nápolynak el-foglalása után, Róma felé

indúlt, a' most újra győzedelmeskedő Nápolyi Sereg' Fő-Vezére Ruffó Cárdaínális.

A' Nápolyi Felség, ki nem szállott vólt még, az utólsó Tudósítások szerént Nápoly Városába, hanem a' Kikötőhelybenn tartózkodott egy hajónn, 's arról adta ki a' szükséges rendelkezéseket.

Florentziából Júl. 19-dikénn: — „E' folyó Hónapnak 9-dikétől fogva, a' Nauendorf Magyar Lovas Regimentének El. Oberstere Kerekes Úr itt a' Komendáns.“

„Píza Városából Júl. 14-dikénn szaladtak el a' Fr—ák, hallván a' Cs. K. Katonaság közelgetését. Még kevéssel az előtt tizenkét ezer tallért kívántak a' Várostól, olly fenyegetődzés mellett: hogy ha meg nem kapják a' kívánt summát: el-vilzik a' nagy Templomból az ezüst Ciboriumot és az egészsz embernyi nagyságú ezüst Crucifixust.“

„A' Toskánai földönn tartózkodott Frantzia Katonaság között vóltak Pedemontziumiak is: de azok, a' mi Insurgenseinkhez állottak, kiknek derék Vezére Inghirámi Úr.“

„A' Livornói vígyázó-toronyból látták az Órállók, hogy egy Palermói Rabló-hajó két kised Anglus hajók' társaságábann: el vette azt a' hajót, mellyen űlt Fr. Kommisszáríus Reinhart hetvened magával.“

3. Belgiomiak és Batáviaiak.

Brüsszelből Júl. 15-dikénn: — „Luxemburg; Maastricht, Jülich, 's Mainz Váraikba, lé-

lek-szakadva hordatják a' Frantziák az eleséget 's a' védelemre való hadi szereket. — Itt nem régibenn egy Politzáj-Komiszszárius, Katonák-tól kísértetve, el járta a' múlató kerteket, és a' melly Legények' ruhájánn 18 gombokat szám-lált, mind ki-üzette onnét: minthogy a' 18 dik Lajossal való egygyet-értés' titkos jelének tarta-tik, ha valaki, tizenennyóltz gombot visel a' ru-hájánn. “

Rotterdámból Júl. 19-dikénn: — „Az ide való Lakosoknak három negyed része, az előb-beni igazgatásnak olly formábann való viszsa-állíttatását kívánnya, a' millyenbenn vólt az, a' Fr—ák által bé vitt Revolútzio előtt, az Arau-siói Hertzeg' Helytartósága alatt. Egyéb részei-benn is Batáviának (Frigyes Belgiomnak) sokkal többenn vagynak Baráti mint ellenségei az Arau-ziói H—nek. “

„Frizia' partjai alól 3 gazdag terhű Kal-már-hajókat rablottak el az Anglusok Júl. 11-di-kénn; a' 4-diket minthogy az ellenkező szél tá-madása miatt el nem kaphatták: el égették. “

Gróningából Júl. 23-dikánn: — „Tegnap előtt estve érkezett ide egy hajó, Amsterdám alól. Beszéli a' rajta lévők, hogy alig szaba-dúlhattak meg az Anglusoktól, a' kik olly kö-zel járnak bé mindennap a' partokhoz, hogy a' vas-matskákról is el szedik a' hajókat. Us-quest megett ki is tettek 70 embert a' száraz-ra, de látván ezen 70 Emberek, nagyobb fegy-veres erőt közelgetni feléjük: úgy tértek vissza a' hajójaikba.

Amsterdamból Júl. 23-dikán: — „A' Direktórium, erővel kényszeríti fegyverfogásra a' Katonáknak ki-írtt Személyeket.“

„A' belső ellenségekre való vígyázás eránt igen szoross rendelkezéseket adott ki a' Direktórium: minthogy a' szemességet nagyon megkívánnyák, a' mint mondja, a' mostani környül-állások, midőn a' Batáviai partokat környékezi a' külső ellenség.“

4.) Nagy-Britanniaiak.

Londonból Júl. 19-dikén: — „Augustus' eleire igyekezik egészszenn készenn lenni a' Hajóssereg, melly, 24 ezer Anglus, 16 ezer Orosz, 's talám 8 ezer Svéd földi Katonákkal indul, egy titkos szándéknak végre hajtására.“

E' folyó hadbann hétszáznyóltzvan Fr. Kápereket (Rabló-hajókat) fogtak vala már el az Anglusok, a' leg-újabb Tudósítások szerént.

Angliában 30 ezerre megy a' fogoly Fr—ák' száma, kiknek tartása esztendő't által, tizenöt millió líverbe kerül Fr. Országának.

5. Tengeriek.

Londonból Júl. 16-dikán: — „A' Francia és Spanyol egygyesült Hajósseregekről az a' hír érkezett ide, hogy a' Középtengerről Kádix felé indultak: hanem a' mi számos hajóink is mindjárt utánnok eredtek.“

Dániának Koppenhágai partjai előtt húlz Angliai nagy szállító-hajók mentek el Júl. 18-di-

kánn, az Orosz Birodalomnak Révali Kikötőhelye felé, a' hol már készenn volt a' szárazra való Orosz Katonaság, melynek ezen hajókra kellett fel-rahódní.

6.) Török Birodalmiak.

Konstántzindpelyből Júl. 3-dikánn: — „Oficiális Tudósítások érkeztek ide, hogy Bonaparte Seregének utolsó Szakaszát meg-verte Dgezzár Basa; melly veszteség után kénytelenített Bonaparte, Jaffából Egyiptom felé vonulni vizsza a' Gázai pusztaságonn keresztül, sokféle háborgattatások között.“

(Jafa 's Acre meg-erössített Városok Szíriában, a' tenger-partján. Ott fekszik Gáza is, mint már ezen Várost az általunk megküldött Egyiptom Mappáján is lehet látni; nem különbenn Damiette Városát is, a' Nílusnak a' Közép-tengerbe való szakadásánál. Gázához Jafa 16 óra járás; Jafához pedig Acre 21, és így Gázához Acre 27 órányira esik.)

7. Frantzia Országaiak.

Egy Párisi Ujság, rövidedenn de igen fontosann így adja elő a' Fr. Nemzetnek mostani gondolkozása' módját: „A' Nemzetet, olly roszfűl vezették (t. i. a' Republikánus Elöljárói), hogy már nem is akarja magát általok vezetetni. Tsupa szó által nem hagygya többé magát meg-tsalattatni: hanem a' dolog 's a' környüllások szerént ítél; 's jól teszi. Meg-tsalattatván minden Felekezetektől (Partájoktól), a'

mellyek után halgatott, nem hisz már egynek is, és tsendességben marad. Tsupánn a' Békességet 's tsendességet óhajtja; 's által látta, hová vífzi az Embereket a' Szabadság 's Egyenlőség?

A' fel-elevenedett Jakobínusok ugyan, vátig akarták fel-lármázni a' Népet, 's még egy Destrem nevű Tagjok, ki, a' Törvényhozó Ifjabbik Tanátsnak is Tagja, így szóllott egy Üléssekben: „Mi Jakobínusok vagyunk, tselekedettel is meg akarjuk mutatni, hogy Azok vagyunk: senki se' tsudálkozhatik tehát a' mi erőss lépéseinkenn.“ — de úgy látszik, hogy ezek az erőss lépések, tsupa szókbann fognak határozódni a' mostani környülállásokhoz képest, 's nem válhatnak Robespieri rettegtetéseké: mert a' Nép, melly málfzor olly könnyen elzközévé lett az ő kényeknek, most semmi ollyas mozgást nem nyilatkoztatott még eddig az ő kiabálásaikra, a' mellyenn fundálhatnák ők a' magok rettentő hatalmát; sőt két ízben széllyel is verte vólna már őket, ha Katonák által el nem oszlattatott vólna.

Meg a' Belzédben is alig ha nem kell ezentúl mérséklelni magokat a' Jakobínusoknak: mert hogy Sieyes nékiek nem Tzimborássok, ki nyilatkoztatta azon Belzédjében is, mellyet Júl. 14-dikénn tartott a' Márs mezejénn, következésképpenn el nem mulatja őket szemmel tartatni, annyival is inkább, mivel a' mint vólt a' híre Pári'sbann, meg nem maradhattak a' Jakobínusok abbann az épületben, melyben kezd-

ték vólt tartani a' magok Üléseiket, t. i. a' néhai Királyi-palota' ló-oskolájábann, a' melybenn tartotta vólt az első Nemzeti-gyűlés is a' maga Üléseit. Ez az épület, most a' Törvényhozó Öregebbik Tanáts ülő-házának Kerületébe esik, 's ugyan azért tsupánn az ezen Tanáts által ki nevezett Vigyázó-Kommiszfziónak szemmel-tartása alatt vagyon: de ha más épületbe gyűlnek öfzsze a' Jákobínusok, t. i. a' néhai Orátorium' Templomába: úgy Sieyesnek módja lesz benne, hogy reájok vigyáztasson. Sokaknak nem tettzett már az mindjárt eleinten, hogy a' Törvényhozó öregebbik Tanáts, mintegy önnön őltalmába vette fel akkor a' Jákobíus Klúbot, midőn a' maga ülő-palotája' Kerületébenn engedett annak Üléseket tartani.

Egy Könyv jött ki Pári'sbann, melybenn a' Szerző — Türot nevezetű — nagy álmélkodását nyilatkoztatja azon, hogy a' Fr. Orzági fegyveres-házakbann nints több harminz ezer puskánál; hogy az új Katonáknak nintsen se' fegyverek, se' ruhájok, se' kenyerek, és hogy öfzsze-vilzfza, minden bizonyos rend, és ki-fabott czél nélkül folytatódik a' had.

A' Journal de Paris nevezetű Pári'si Újság, így szólíttya meg a' Törvényhozó-gyűlést: „Törvényadók! A' belső had ki-ütésének tsak egy pertzentés a' híjja. Tudjátok ti annak az okát. Ha eleit nem veszitek, el jő bizonynal a' rettenetes nap, mellyenn, minden szerentsétlenségért, és ki-ontott vérért szoross számadásra fogtok vonattatni.“

A' Gazette de France tüzimü Pári'si Újság, még többet ír a' belső hadról. A' Ligieris (Loire) mellyéki Ofztályaiból Respublikánknak — ezek a' szavai — igen szomorító Tudósítások érkeznek. *Angers, Chollet, les Herbiers, la Caillère, St. Mars, les Epesses* 's több más Városokbann 's Helységekben is, a' Kiköltöztek, sok tsoport Szökevényeket szedvén fel magok mellé, igyekeznek fel-lázzasztani a' Lakosokat, és egy szörnyű új belső hadat kezdetni vele. Vagynak Lovassaik; próbáltt Vezérjeik, 's diadalmassann ellent állanak a' Katonaságnak, jóllehet ezt, nagy érdemű Generalisok kormányozzák. Ha mindjárt most kezdetében el nem nyomattatik ez a' veszedelmes fel-lázzadás: igen gyáfzos következéseket vonhat maga után.

Poiters (Pictavium) nevezetű, nagy és régi Városábann Fr. Országának, a' melly, 74 órányira esik Pári'stól, Dél és Napnyúgot között, három fát vágták ki a' Szabadságnak, Júl. 14-dik éjtfzakájánn, 's helyekbe ezt az írást függesztették fel: Vive Louis XVIII! (Éllyen 18-dik Lajos!)

Amiens (Ambianum) hasonlóképpenn régi, 's nem tsak nagy, hanem szép Városa is Frantzia Országának, tsak 30 órányira esik Pári'stól Észak felé. Ezen Városból azt írták Pári'sba Júl. 5-dikénn, hogy a' Suánok (vagy Royalisták Királyt-kívánók) Gournayból, a' melly Helység, nem esik messzebb 12 óra járású földnél, el vették a' Direktoriális Kaszfákat, olly ma-

gok nyilatkoztatása mellett, hogy azok őket illetik.

A' Rastadt-mellyéki gyilkosságról, következő igen nevezetes Tzikkelyt közöl, a' l' *Ami des Loix*-nak (ez is Pári'si, még pedig előkelő Újság) 1419-dik Darabja: „Az Alsó-Széquanai Olztállýábann a' Respublikának, egy vádló írás kereng (a' Rastadtí 3 Fr. Követek közül életbenn maradt) Jean Debry ellen, mely Vádnak, alá van írva (az egygyik meg-öletett Fr. Követnek) Roberjot-nak Felesége. A' célja ezen írásnak az: hogy Ausztria, ártatlannak bizonyítódjék meg, a' mi Követeinkenn el követt gyilkosságra nézve: és a' Fr. Kormányfzék' nyakába hárítódjék ezen egészsz undok bűn. — Még azt is mondja Jean Debryről ez a' vádló Könyvetske, hogy ő maga Hufzár Formaruhába felöltözködve ölte légyen meg Roberjotot. “

Bernadott'ról azt írja a' l' *Ami des Loix*, Júl. 25-dikénn, hogy le-tetzi a' Had-Miniszterséget. Írja továbbá azt is felöle, hogy kilentzven Tisztviselőknék le-rakása eránt való rendelkezéket küldöttek hozzája az Atyafiak (Jákobínusok) 's kívánták, hogy írja azok alá a' nevét: de Bernadotte széllyel tépte ezen Urak' rendelkezéseit.

Azt a' nevezetes Barrér-t, bé-vette most a' Törvényhozó Ifjabbik Tanáts, a' maga Tagjai közé. Ez a' Barrere, egy nagy példája a' Frantzia változóságnak. Ő a' Revolútzio előtt ditséretet írt XII. Lajos Királyra, illy tzm alatt: *Père du peuple* (Nép-Attya). Midön pedig a'

Revolútzio alatt, a' szerentsétlen 16-dik Lajos haláláról vólt szó, a' t' ítélte, hogy addig nem nevekedhetik a' Szabadság' fája, mig a' 16-dik Lajos' vérével meg nem öntözödik. Robespierre hatalmaskodása alatt, a' Ropespierre Miniszterének neveztetett, mivel ő vólt az úgy nevezett Közjóra ügyelő Deputátzió' Szószóllója. A' gillotintól, melly el-mettzette Robespierre' fejét: meg-mentette Barrere a' magáét. Azután csak ugyan el-fogatott 1795-benn, és Amerikai számkivettetésre ítéltetett: de meg-szökött a' Direktórium' pártfogása által a' fogságból.

Az Ex-Direktorok ellen fel-tette már a' Törvényhozó Ifj. Tanács a' vádat, melybenn az is elő-fordúl: hogy Bonapartet Egyiptomba küldötték azok: minthogy ez által had-indításra, 's a' két más Császári Udvarokkal való öf-sze-szövetkezésre kényszerítették a' Török Császárt, melly öf-sze-szövetkezésnél fogva, egészsz bátorságbann lévén mind a' Német, mind az Orosz Császár a' Törököktől: egészsz erejeket ellene fordíthatják a' Fr. Respublikának.

Hogy a' pénz miatt nagy aggódásbann vagynak a' Fr. Respublika' Elöljárói, nem tsuda: mert, az a' summa, mellyet, az ez előtt való, elszendőt által ki tsikartak az el-foglalt Tartományokból, hiteles fel-számlálás szerént, meghaladta a' három száz millió lívert, melyeket el pazirolván, már most a' más Tartományokból nem csikorhatnak ki költséget.

A' Fr. Kikötőhelyekben lévő Svéd hajókat mindjárt akkor le-tartóztatta a' Direktórium: mihelyt meg-értette, hogy a' Svéd Király,

mint Német Birodalmi Birtokos, nem csak készségét jelentette a' Német Birodalom' részéről való had-folytatásra a' Fr — ák ellen; hanem buzdított arra más Rendtársait is.

8. Helvétziaiak.

Helvétzinnak azon részétől, mellybenn benn vagynak még a' Fr — ák, egy hónapra; hetven ezer mázsa lizenát kívánnak.

Magyar Ország.

Nagy-Váradról Júl. 28-dikán: — „Valámiint a' Románó-Catholikus Püspökség' részéről nagy czeremóniával tartott itt háláadó Istentiszteletet a' Fő Tiszt. Róm. Cath. Káptalan; Jún. 23-dikán, vitéz Seregeink' Szerentsés harizaiért: úgy a' Görög Catholikus Püspök Darabanth Ignázt Ő Exc—ája is olly síves készséggel vitte véghez e' részben, Hazafiúi, hív Alattvalói; és Fő Pásztori kötelességét Jún. 30-dikán; a' millyennel igyekezett tehetségéhez képest könnyebbíteni a' had-viselés terhét, mind a' Törökökkel támadt ellenségeskedés' alkalmatosságával, mind kivált a' Fr — ákkal már több elzindöktől fogva tartó tusakodásunk közben; kik ellen most is 50 Katonákat lizedetett maga költségénn, a' Haza' javát egy oly ellenség ellen óltalmazó kegyes Fejedelmünk' számára; melly, az Óltárok és Trónusok ellen egy forma Gigási vakmerőséggel mérészlett erőszakoskodni.“

„Maga személyly szerént éneklette el ezen közönségessenn tiszteltt Püspök Úr, az Isteni dicséretet, és az Eg további áldásának megnyerésére intézett buzgó esedezést, a' maga Cathedr. Templomábann, minden szokott egyházi czeremóniák, és a' Katonaságnak szalveadási 's ágyúk durrogási között, a' Róm. Cath. Fő-Tiszt. Káptalannak, a' N. Vármegye' Tisztjeinek, és az itt lévő Katona-Tiszt Uraknak, nem külömbenn, a' Devins Reg—éből lévő Várbéli Őrizetnek jelenlétébenn, melyet a' tisztelettelért különösen megjutalmaztatott Püspök Ő Excellenciája.“

„Szívre ható Magyar prédikáltziót, Fő Tiszt. Magyar Simon Görög Cath. Kánonok Úr tartott, ki már több ízben megkülömböztette magát, 's a' kinek hathatós Beszédje, nyomtatásbann is kiadattatik a' Nép' kívánságára.“

„Nem elégedett meg azombann a' Püspök Úr, tsupánn itt, a' maga lakó-helyébenn örvendeztetni még a' Népet, ditső győzedelmeink' hirdetésével, 's az ezekért tartozott háladatosságra való felbuzdításával, hanem a' maga Dominiumbabéli Belényes Városába, ki küldötte Fő Tiszt. Szilágyi József Kánonok Urat, ki is ott, ugyan tsak az említett naponn, ágyúk durrogási között éneklette el a' Nagy-Misé, 's az alkalmatossághoz képest, épületes Beszédet is tartott.“

„Hasonlóképpenn e' folyó Hónapnak 7-dikén, Nagy-Ürögd. nevű Helységben is, az oda való Parochus T. Vitéz Urral említett Fő Tiszt.

Szilágyi Kánonok Úr, ágyúk durrogási között énekeltek el az Isteni ditséretet, 's azután, mind Magyar mind Szilágyi Kánonok Urak, gyönyörű Beszédekben adták eleibe a' Népnak, az illy örvendetes környülállásokhoz képest való kötelességeit. Az egészsz költséget, maga Parochus T. Vitéz Úr tette.

„Más Görög Cath. Szentegyházakbann is tartattak hasonló Isteni-tiszteletek, nagy fogadtal.”

Gróf Festetics Imre Ő Nagyságát, Cs. K. Kamarás Úrrá méltóztatott nevezni Ő Felsege.

Méltóságos Báró Vay Miklós Cs. Kir. Kamarás Úr, Július' első napján házassági életre lépett, Néhai T. Puky András Úrnak elmaradt Iffjú Özvegyével, született Báró Adelsheim Johanna Afiszonnyal.

Budáról Aug. 1-50 napján: — „Július' 28-dik éjtszakáján szörnyű sok kártékony sáska, mindenféle bogarakkal vegyítve (elegyest) ment keresztül Városunkon. A' hol nyitva voltak az ablakok, számosan bé-szállottak a' szobákba, és az útszákon is sok maradt hátra. — Július' 30-dikán, reggeli 4 és 5 óra között nagy égi-háború támadt itten, 's borsó nagyságú jég hullott, melly, tetemes kárt okgzott szőlő hegyeinknek azon részében, a' mellyet ért.”

Mehádiából Júl. 24-dikén: — „A' Duna' mellyékén Új-Orsova körül, temérdek sokasággal telepedtek meg Július' 22-dikén a' sáskák. A' Kerületbéli Kommandó mindent el követ, hogy ezen hivatlan vendégeket, tűz és füst által el üzettethesse, 's meg-emésztethesse.”

Az a' hír, melly Pasmann-Ogluról jár, mintha t. i. Ő újra fegyvert fogott volna törvényes Fejedelme ellen, nem igaz. Tsupánn bofszút akar az Orsovai Basánn állani, a' kire személlyes meg-bántásért agyarkodik. A' Köztsendesség, és a' kereskedés, hátra maradást azért nem szenved. — — Oláh Országban, az útonn-álló rablók félelmissé teszik az utazást. Miattok a' Konstantzinápolyba siető Ts. K. Kúrirok is kénytelenek nagy kerületet tenni.

Jelentes.

Sajnálva értettük, hogy némelly Előfizető Urak, olly helyekre küldötték itten a' Hírmondóért eső 5 forintot; a' hol azt fel nem vették; és azért a' Hírmondó, még nem küldődött meg: ezentúl tehát vagy az ide való Postánn méltóztassanak a' pénzt le-tétetni; vagy Kerekes Urnál; kinek lakása az úgy nevezett Burgerspital-bann vagyon, a' Kaernthner-Theater ajtajával által ellenbenn eső VII-dik számú Hof-bann (Udvarbann) a' XV-dik számmal jegyes Stiegen (gráditson) felmenve az 1. ső contignátziónn. Ugyan ott meg lehet az eddig ki jött Mappákat kapni. Itt helybenn egynek az árra 15 krajtzár; másutt, a' hová tudniillik le kelletik küldeni; 's árúztatni, 20 krajtzár:

TÖLDALÉK

A' Magyar Hirmondónak; Augustus' 9 dik
napján 1799-dik esztendőtenn költ
árkusához:

Magyar Ország:

Jelentesek.

Nagy-Körösről Júl. 26-dikán: — „A' Rá-
cin Fordítója jelenti az Érdemes Közönségnek;
hogy a' tavaly meg-ígért, és azolta sok felőlről
tudakoltatott Magyar Eneis, vagy P. Vir-
gilius Márónak Magyarra fordított
Eneisse; Jánosfővételi Pesti Vásárra, részze-
rént ki fog szabadúlni a' nyomtató Sajtó alól.
— Hogy a' Virgilius Eneisse, egy leg-tökélletes-
sebb gustussal írt munka, és az emberi elmé-
nek Remekje legyen; arról senki nem kételke-
dik, valaki a' szép Tudományoknak barátja.
Tsak az a' Kérdés, hogy a' Magyar Fordítás
milyen? Én erre, sem magamhoz illendőbb,
sem az Érd. Közönséget jobban meg-elégítő fe-
leletet nem adhatok, mintha belőle egy két da-
rabot mustrául előre el küldök. — Már egy íz-
benn a' II-dik Könyvből a' Priamus halálát;
most pedig a' IV-dik Könyv eleit küldöm meg:
mellyet méltóztassanak az Érd. Olvasók az Origi-
nállal öszsze-hasoulítani, és onnan meg-ítélni.“
Most pedig a' 12 dik Könyvből küldöm, az Ene-
ásra mondott átkát Didónak, melly a' 615:

versnél kezdődik: At bello audacis populi
vexatus et armis etc.

De szenvedjen egy bátor Nép hartzától, 's fegy-
verétől,

Legyen számkivetett, 's távol esvén ölelésétől,
Julussának, úgy kóldúlja a' mások segítségét.

Lássa Népének méltatlan halálát, 's veszte-
ségét.

Majd a' terhes Békességnek el fogadván Tör-
vénnnyit,

Ne országoljon, 's ne lássa a' Napnak édes
fénnyit,

Idő előtt veszfzen, 's hagygyák temetetlen: ezt
kérem

Ezekkel a' végső szókkal egygyütt ontom ki
vérem.

Ti is pedig, Kárhágónak Lakosi! üldözzétek

E' Népet, 's minden jövőendő Nemzetét gyű-
löljétek,

Adjátok meg Hamvaimnak e' kedves tiszteletet:

Ne legyen e' két Nép között semmi frigy, vagy
szeretet.

Tetememből egy valamely Boszszúálló! éledjél

A' ki tüzzel vassal Trója Népe után eredjél.

Most, valaha, 's akármikor arra hatalmad leszen.

Kívánom, hogy fegyverjekkel fegyverünk el-
lenkezzen,

Vizeink is vizeikkel, partjaink partjaikkal

Víjjanak Unokáink is minden Unokáikkal 's a' t.

A' Magyar Eneis taláztatni fog Pestenn
a' N. Körösi Háznál. Debretzenbenn, S. Pata-
konn, Pápánn, Losontzon, Miskóltzon, Kets-

keméthenn, Kolosváronn, Enyedenn, Tíft. T. Profefzszor Uraknál, és a' Collégiumok Bibliothékáriussainál. Felső-Baranyábann Tíft. Túrós Péter; Alsó-Baranyábann Tíft. Senior Rátz Mihály; Somogybann Tíft. Budai István; Komárombann Tíft. Farkas János; Györbenn Tek. Nagy János Szolga-Bíró Uraknál. — A' most ki jövő első Darabnak árrát még meg-határozni nem tudom; mert a' Typografussal árkus száma alkudván, nem tudhatom, hogy a' 30 árkusnyi Kéz-íras, nyomtatásbann mennyire fér le; ettől függ pedig az árrának meg-határozása; de úgy gondolom, hogy 50 xron felyül nem lesz. — A' nagyobb Oskolák' Tanítóit, és Rectorit arra kérem, hogy engemet mennél elébb tudósítsanak arról, hogy hány Poésist tanuló, és különössenn arra vált Tanítvánnyaik vagynak; mert olyan szándékkal vagyok, hogy az ilyen nagy Oskoláknak számára, a' Poésist tanulók-proporziója szerént, egynehány exemplárokat ajándékba fogok küldeni.

Kováts József, mk.

* * *

A' Hufeland Kristóf W. Jénai Orvos Doktor és Közönséges Tanító' — Emb er Élete Megholzfzabbításának Mesterségét — most a' második Kiadás szerént, ismét fordította és meg-bővítette Kováts Mihály Orvos Doktor. Két Darabbann 8vo Pestenn 1799. Az árra 2 Rh. forint.

Ez a' Könyv, az elsőbb Ki-adás szerént a

mitsoda tárgyakról tanított legyen, az tudva van az egész Haza előtt. Itt tehát csak azokat a tárgyakat számlálom elő, a' mellyekkel részszereént Hufeland Úr, részszereént a' Fordító most újjonnan meg-bővítette ezt a' Munkát.

A' II. Gyakorló Részt Hufeland Úr meg-bővítette a' következőkkel: A' részegítő italok, a' rozólisok veszedelmesek. Miképpen lehet ezekről el-szokni? A' halál kínnyait nem érzi a' haldokló. Egy paraszt embernek a' házanépe milyen szerentsétlenné lett a' vénusi méreg által? Junker Úr ditséretet érdemel, hogy a' himlő ki-irtásában szorgalmatoskodik. A' tántz az Af-szonyok életét rövidíti. Az idejénn való házasság mind a' szülékre, mind a' gyermekekre nézve veszedelmes. Hányadik esztendő alkalmas a' házassúlásra mi nállunk? A' test alkotmánya, kü-lömbözik az esztendő részéhez képest a' melybenn esett a' születés. Mikor leg-jobb születtetni? A' Fejedelmeknek szükséges a' jó nevelésre tzelező rendelésekre vigyázni, a' szerentsés uralkodás vé-getti. A' Tanítói Hivatal leg-főbb az Országban. Hogy lehet estve idejénn el-aludni, és reggel ko-ránn fel-kelni? Úti limonádé por. A' vászonból e'? vagy a' flanérból tsinált ruházat jobb? Egy kü-önös példa a' nagy mértékletességre. A' fo-gakat hogy lehet meg-örzeni? Az étel idejére nézve mihez kell az embernek magát tartani? Mit jó az Ifjaknak vatsoralni? Kinek, és mi-tsodás ser hasznos? A' tobákolás, a' dohányo-zás miért veszedelmes? Úti és Házi Patika. Ne-vezetés új példa a' hólinak tettzett gyermeknek fel-elevenítésére.

A' Fordító meg-bővítette az I. Tanító Rész
a' következendőkkel: Mit kell tartani a' ki-lélek-
zett és a' ki párologott levegőről, az ember egé-
ségére nézve? A' Calcuttai veszedelem levan-
írva. A' mágnes természeti (physica) ereje.
Hogy lehet azt mesterségesen tsinálni? A' Mes-
mer egélsz tudománnyal le van írva. Mi a' hajó-
sok pikszise. Hogy kell azt tsinálni? A' világos-
ságnak, a' menykő-matériának, a' természeti,
és az Orvosi ereje. A' mágnes Orvosi ereje. A'
plánták', az állatok', alkotó részei, az elválasztó
mesterség (chemia) szerént. Mitsoda a' tűz, az
elválasztó-mesterség szerént? Mit tsinál az? az
értzekben? a' plántákban? és az állatokban? Kö-
vetkezések ezekből. Mi a' levegők fundamento-
ma (basis aëris)? A' föld golyóbisa körül ki-ter-
jesztetett levegő-ég, az elválasztó-mesterség sze-
rént le van írva, alkotó részeire nézve: tehát
le íródott az élet-levegő (oxygene) a' meg-főjtő
levegő (azot) a' szénlevegő (carbonicum). Az
élet-levegő magában gondoltatván nem látszik
az életet táplálni. Mitsoda tehát a' mi tulajdon-
képpen az életet élesztgeti? A' víz miből áll, az
elválasztó-mesterség szerént? A' gyertya miért?
és hogy ég? Hogy? hány óraker? és mitsoda
plánták szoktak éjtszakára le-feküdni? A' plánták
taplálódásának, szaporodásának, nemzésének,
növésének, szabad mozgásának, a' nedvességek
forgásának, a' módja. A' tűz miképpen éleszt-
geti az állatokat. Miért izgat bennünket a' le-
vegő jobban, mint a' víz. A' plánták ki-ürítései
(excretiones). A' földgolyóbisában lévő belső

meleg. A' föld golyobisán lévő sinórok (zonae). Mi a' hegy? melyek a' föld golyóbisán lévő leg-nevezetesebb hegyek? A' meleg-mérő (thermometrum), a' nehézség mérő (barometrum). A' föld golyobisán lévő száraz, hogy osztódik fel? Mi a' tenger? hogy osztatik az fel? A' rabfzolgák állapotja. Mitsoda eledelek mennek bé a' tündön? és a' bőrön? egyenessen az élet táplálására. Hogy dolgoznak az Orvosságok az ember testében, az új Orvosok vélekedései szerént? Mi az inas hús? és az ellenkező-inas hús? Mi az emberben a' mértéklet (temperamentum)? Az idő hosszabb volta szükség a' tökéletesítésre. A' kemény ételek, nevezetesen a' főzelékek ártanak a' tanulóknak, elrontják az ő képzelődő erejét, őket butákká, feledékenyekké, bandzsalokká teszik. Használnak a' sok forró-betegségek a' tompa elzü embereknek. A' veséknak, a' bélhúrkáknak a' haszna az emberben. Az Iffjak', a' kisdedek inas-húsainak, 's érző-inainak a' gyengeségéből való következések. Külömbiséget tsinál az emberekben a' levegő-ég mértékletének (Clima) a' külömbisége.

Ugyan a' Fordító, a' II. Gyakorló Részt meg-bővítette a' következendőkkel: A' gyermekeknek a' nevelésében, 7 elztendős korokig mitsoda hibák szoktak esni? A' bujaságnak, az elmebéli mértéktetlen foglalatatoskodásnak, a' méjj gondolkodásnak, okai, bajai, következései, orvoslásai. Azon dolgozni a' mire az ember nem született, a' gyermekeket idején taníttatni, őket valamelly élet-módjának a' választására erőltetni veszedel-

mes. A' nátha, a' maga-gyilkosság, a' mérték-
 letlen indulat, az irigység, a' félénkség, a' fé-
 lelem, a' heverés, az unalom, a' mértékletlen
 képzelődés, a' babonás, és dühösködő képzelő-
 dés, a' haragosság, a' kevélység, a' bofszú-ál-
 lásnak a' kívánsága, a' vakmerőség, a' himlö,
 és annak a' bé-öltása, az ember meg-vefzettse-
 ge, a' süly, a' rák, a' skárlát hideg, a' kofz,
 a' vérhas, a' szárazbetegség, a' köfzvéný, a' kö-
 les-hideg, mint betegségek, okaikkal, bajaikkal,
 jeleikkel, és orvoslásaikkal le-vannak írva. —
 A' izakátsokról való ítélet. A' bornak, a' pá-
 lyinkának, az áll-ortza festékek minden nemei-
 nek, a' kenyér sütésben a' timsónak, a' kony-
 ha-sóval való vízfíza élésnek, a' külömbség nél-
 kül való tsókolódásnak a' vefzedelmes követke-
 zései. A' ragadó nyavalyák' uralkodásának az
 idején, a' Vénusi betegségben mitsoda élés mód-
 ját kell tartani. Meg-lehet e' határozni? annyi-
 val inkább 4 hetekre tenni? a' Vénusi méregnek
 az el-ragadása után, annak a' testen való ki-
 ütését? a' Vénusi méreg mindég azon a' helyen
 üt e' ki? a' mellyre leg-először el-ragadott? Az
 ivó pohár, a' köppölyözö vas, a' ízopás által
 hogy ragad-el a' Vénusi méreg?

Ezek az új Jegyzések annyira meg-bővítet-
 ték ezt a' munkát, hogy most ez a' Könyv két
 annyi, mint vólt az elsőbb Ki-adás.

Találtatik ez a' Könyv:

Bétsben a' Veres Toronynál, a' Magyar Ki-
 rály izimer alatt lévő Patikárius *Földp Jósef* Ur-
 nál; Debretzenben Prof. *Sárvári* Urnál, és a'
 Collegiumban; Enyeden Döktor *Bód*; Egerben a'

Püspöki Typogr. Fact. *Gyalogai*; Esztergomban Compact. Sigler; Fejérváron Compact. *Lang*; Győrben Typogr. *Streibig*; Kassán Ref. Predik. *Kováts István*, Komáromban Prof. *Katona*; Kolosváron és Szebenben Typogr. *Hochmeister*; Léván Compact. *Lovász*; Désen Doktor *Sóós*, Miskóltzon Prof. *Váradi*; Nagy-Körösön Prof. *Fodor*; Pápán Prof. *Marton* Uraknál; Pesten *Weingandt*, *Kilián*; Kis, Könyv-áros Uraknál; Pétsen Comp. *Weidinger*; Po'sonyban Könyv-áros *Schweiger*; S. Patakon a' Collégiumban Senior *Balog* Abrahám; Szombathelyen Comp. *Zsöldos*; Szegeden Comp. *Kibling*; M. Vásárhelyen Consiliárius *Aranka*; Veszprémben Typogr. Számmer Uraknál.

Ha pedig valaki ezeken a' helyyeken kívül is kívánna Nyomtatmányokat, méltóztassék Pestre a' Fordítóhoz (a' ki-lakik Nro 307) írni.

Beregh Vármegyéből Jún. 15-dikénn: —
 „Azokból a' huszonöt ezer újj Katonákból, kik Magyar Regimentekhez szükségesek: két és háromszáz között van, a' mi Beregh Vármegyére esik; és ez, valamint az ennek önként való ajánlása, elő is fordult az ez előtt kevés napokkal tartatott Generális Gyűlésünk alkalmatosságával.“

Svéd Országból a' kávéért, három millió tallér takarodott volt ki esztendőnként: melyre nézve a' múltt Apr. 6 dikánn egy tilalmazó parantsolatot adott ki a' Király, a' mellynek ereje szerént, nem szabad többé kávé-t be-vinni Svéd Országba.